OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Demokratia- ja julkisoikeusosasto
EU-oikeus ja tietosuoja

Lausunto

9.3.2021

Virpi Koivu, lainsäädäntöneuvos

Lakivaliokunta 11.3.2021 klo 9.30

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista neuvoston puitepäätöksen 2002/465/YOS ja direktiivin 2014/41/EU muuttamisesta niiden mukauttamiseksi henkilötietojen suojaa koskeviin EU:n sääntöihin (U 16/2021 vp)

Eduskunnalle on annettu valtioneuvoston kirjelmä, joka koskee komission 20.1.2021 antamaa ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston puitepäätöksen 2002/465/YOS (*JIT-puitepäätös*) muuttamisesta sen mukauttamiseksi henkilötietojen suojaa koskeviin EU:n sääntöihin (COM(2021) 20 final) sekä ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi direktiivin 2014/41/EU (*EIO-direktiivi*) muuttamisesta sen mukauttamiseksi henkilötietojen suojaa koskeviin EU:n sääntöihin (COM(2021) 21 final).

Komission ehdottamien muutosten tarkoituksena on saattaa JIT-puitepäätöksen ja EIO-direktiivin tietosuojasäännöt direktiivissä (EU) 2016/680 (rikosasioiden tietosuojadirektiivi) vahvistettujen periaatteiden ja sääntöjen mukaisiksi vahvan ja johdonmukaisen tietosuojakehyksen luomiseksi unioniin. Komission ehdottamat muutokset ovat tarpeen tämän tavoitteen kannalta.

Sen lisäksi, mitä vaikutuksia on seurannut rikosasioiden tietosuojadirektiivistä, komissio ei ole arvioinut erikseen ehdotettujen muutosten vaikutuksia. JIT-puitepäätöksen muutos ei olisi pelkästään tekninen, vaan sillä olisi vaikutusta yhteisistä tutkintaryhmistä annettuun lakiin (1313/2002), vaikka suurin osa tietosuojasääntelyn uudistuksen vaikutuksista onkin aiheutunut rekisterinpitäjille rikosasioiden tietosuojadirektiivistä ja sen kansallisesta täytäntöönpanosta. Ehdotetuista muutoksista aiheutuvat vaikutukset lainsäädäntöön ja rekisterinpitäjille liittyvät henkilötietojen käsittelyyn muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Voimassa oleva puitepäätös mahdollistaa sen, että henkilötietoja käsitellään muihin tarkoituksiin kuin mihin ne on kerätty toisen jäsenvaltion luvan tai sopimuksen perusteella. Rikosasioiden tietosuojadirektiivi puolestaan edellyttää, että käsittelystä muuhun tarkoitukseen säädetään aina unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä, ja että tällainen käsittely on tarpeellista ja oikeasuhteista unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Muutokset ovat kuitenkin perusteltuja sen varmistamiseksi, että puitepäätöksen säännökset ja niiden täytäntöönpanosäännökset ovat tietosuojalainsäädännön vaatimusten mukaisia.

EIO-direktiivin muutokset ovat luonteeltaan teknisiä ja tarpeettoman päällekkäisen sääntelyn poistamista, eivätkä ne valtioneuvoston arvion mukaan vaikuttaisi lakiin rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta (430/2017). Direktiivin 20 artiklan ensimmäisen kohdan sisältämän viittaussäännöksen poistaminen olisi luonteeltaan tekninen muutos. Rikosasioiden tietosuojadirektiivin täytäntöönpanevaa rikosasioiden tietosuojalakia sovelletaan sellaisenaan kaikkeen toimivaltaisten viranomaisten henkilötietojen käsittelyyn, joka kuuluu lain soveltamisalaan. Sen sijaan muuhun henkilötietojen käsittelyyn

sovellettaisiin EU:n yleistä tietosuoja-asetusta. Direktiivin 20 artiklan poistettavaa toista kohtaa vastaavat säännökset puolestaan on katettu rikosasioiden tietosuojadirektiivissä ja sen kansallisessa täytäntöönpanolaissa. Nämä säännökset koskevat tietoihin pääsyn valvontaa ja muita tietoturvallisuutta koskevia vaatimuksia, sekä sisäänrakennettua ja oletettua tietosuojaa.

Yhteisiin tutkintaryhmiin osallistuvia toimivaltaisia viranomaisia sekä eurooppalaista tutkintamääräystä koskevaan yhteistyöhön osallistuvia viranomaisia koskevat jo täysimääräisesti rikosasioiden tietosuojalain säännökset, joilla rikosasioiden tietosuojadirektiivi on pantu täytäntöön. Ehdotuksista ei seuraa uusia velvoitteita. Komission ehdottamilla muutoksilla olisi näiden viranomaisten lainsäädännön soveltamista selkiyttävää vaikutusta. JIT-puitepäätöksen muuttamista koskevalla ehdotuksella voisi kuitenkin olla jossain määrin hallinnollista taakkaa aiheuttavaa vaikutusta, joka seuraisi mahdollisesta rekisterinpitäjien tarpeesta tarkistaa ohjeitaan, jotka koskevat tiedonluovutuksiin sovellettavia rajoituksia. Ehdotettujen muutosten vaikutuksia lainsäädäntöön ja viranomaisten toimintaan voidaan arvioida tarkemmin niiden täytäntöönpanon yhteydessä.

On tärkeää, että myös muut komission tiedonannossa yksilöidyt säädökset päivitetään, jotta varmistutaan niiden yhdenmukaisuudesta rikosasioiden tietosuojadirektiivin kanssa. Säädösten päivittäminen tukee samalla EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklan mukaisen suojan toteutumista.